

A TERÜLETRENDEZÉSÉRT FELELŐS MINISZTEREK EURÓPAI KONFERENCIÁJA

A Területrendezés európai Chartája - Torremolinos –

A Torremolinosban (Spanyolország) 1983. május 20-án elfogadott szövegezése

ELŐSZÓ

A területrendezésért felelős miniszterek 6. Európai Konferenciája (CEMAT Torremolinos, 1983. május) határhőnek tekinthető az európai területrendezés történetében. Valóban a 6. CEMAT fogadta el az európai területrendezési Chartát, mely úttörő munka az európai területi tervezésben. Ezután az Európa Tanács miniszteri bizottsága a maga teljességében fogadta el a Charta szövegét s az a Tagországoknak ajánlotta.

Az Európai Építészeti Örökség Chartája, a föld és víz Chartája után, melyeket az Európa Tanács az utóbbi évek folyamán hirdetett ki. Az Európai Területrendezési Charta alapvető szöveget képez, amely európai szinten először határozza meg azokat a nagy célkitűzéseket, melyek a területrendezési politikát vannak hivatva vezérelni, életvitelünk és az emberi tevékenység megkönnyítésére kontinensünk fizikai terén.

Ez a Charta az Európa Tanács általános szövegeinek listáját egészíti ki; célja az, hogy meghatározza az európai és nemzeti politikai vonalvezetést, mely az európai regionális fejlődés kiegyensúlyozottságát, Európa népeinek pedig egészséges és kiváló minőségű környezetet biztosítson. Kétségtelen, hogy e Chartának hosszú távú hatásai lesznek az európai társadalomra, új impulzust adván egy nemzetközi összeműködésre, a közös identitás felismerésére s így elősegítve az európai egyesülést célzó erőfeszítéseket.

Aláírás: Franz Karasek
Az Európa Tanács Főtitkára

PRÉAMBULUM

1. Az Európai Területrendezésért Felelős Miniszterek az Európa Tanács égisze alatt rendezett 6. ülésén – tekintve hogy:

2. A területrendezés fontos tényező az európai társadalom fejlődésében és hogy a nemzetközi együttműködés e téren lényeges része az európai identitásnak;

3. Az e téren való együttműködés megkívánja a nemzeti, regionális és helyi elgondolások analízisét a területrendezésre vonatkozóan, ahhoz, hogy közös elvek elfogadása révén lecsökkenjenek a regionális különbözőségek. Így juthatunk el a tér felhasználásának és szervezésének általános elméletéhez, a tevékenységek megosztásához, a környezetvédelemhez és az élet minőségének megjavításához;

4. Az európai országok gazdasági és társadalmi struktúrájában előállt komoly változások, az országoknak a világ többi részével való kapcsolatai megkívánják, hogy újragondoljuk a térség organizációjának irányvonalát, elkerülendő, hogy ezek teljesen rövidtávú gazdasági célkitűzéseknek legyenek aláéve, anélkül, hogy a társadalmi, kulturális és környezeti tényezőket megfelelően figyelembe vennénk;

5. A területrendezés céljai új kritériumokat kívánnak a technika irányítása és felhasználása tekintetében, hogy megfeleljenek a gazdasági és társadalmi következményeknek;

6. minden európai polgárnak joga van – a megfelelő kereteken belül – részt venni és megvalósítani a területrendezés minden lépését;

ELFOGADJÁK A JELEN CHARTÁT

és bemutatják azt a lakosságnak, valamint a helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi politikai felelősöknek.

MI A TERÜLETRENDEZÉS?

7. A területrendezés minden társadalom politikai, gazdasági, szociális, kulturális és ökológiai koncepciójának térbeli kifejezése.

8. Egyszerre tudományos diszciplína, adminisztratív technika és politika, mintegy interdiszciplináris és globális megközelítés, mely a térség fizikai organizációjára törekszik egy vezérlő felfogás szerint.

EURÓPA DIMENZIÓJA

9. A terület rendezése hozzájárul az európai területrendezéshez és a nemzeti kereteken túlmenő problémák megoldásához; ekként igyekszik egy közös identitás érzésének megteremtésére, szem előtt tartva az észak – déli és kelet – nyugati kapcsolatokat.

JELLEGZETESSÉGEI

10. A területrendezés középpontjában az ember, annak jóléte, valamint a környezetéhez való kölcsönhatása áll. A területrendezés célja: az embernek olyan kereteket és olyan életminőséget nyújtani, amely személyiségének kiteljesedését biztosítja egy emberi léptékű területrendezéssel.

11. A területrendezés legyen demokratikus, globális, funkcionális és jövőbetekintő:

- demokratikus: úgy valósítsuk meg, hogy az érintett lakosság és annak politikai képviselői abban részt vehessenek
- globális: igyekezzünk a különböző ágazati politikákat összeegyeztetni és egy globális elgondolásba integrálni
- funkcionális: tartsa szem előtt különféle értékekre, kultúrára és közös érdekekre épült regionális tudatot, mely bizony néha átlépi az adminisztratív és territoriális határokat, és közben ne feledkezzék meg a különféle országok alkotmányi realitásáról
- jövőbetekintő: a gazdasági, ökológiai, társadalmi, kulturális jelenségek és hatások hosszú távú tendenciáit és fejlődését, valamint a környezetet analizálja és mindezekre figyel a területrendezés megvalósításában

A TERÜLETRENDEZÉS ALKALMAZÁSA

12. A területrendezésnek számolnia kell egy csomó egyéni és intézményes határozóval, melyek mind befolyásolják a terület rendezését, továbbá minden jövőbe tekintő tanulmány kockázatosságát, a piac kényszereit, az adminisztratív rendszerek különlegességeit, a társadalmi–gazdasági feltételek és a környezet sokféleségét.

Mindazonáltal arra kell törekedni, hogy ezeket a befolyásokat a lehető legharmonikusabban egyeztesse össze.

ALAPVETŐ CÉLKITŰZÉSEK

A területrendezés egyidejűleg keresi:

13. – a tájak társadalmi-gazdasági egyensúlyának kifejlesztését.

Felmérve az egész Európára vonatkozó gazdasági folyamatokat, a regionális különbségeket, valamint a fejlődési tengelyek és a forgalmi hálózat fontos szerepét, szabályoznia kell a túlszűfolt területek növekedését, vagy azokat, amelyek túl gyorsan fejlődnek, bizonyos elmaradottságot mutató területek fejlődésének előmozdítását, fenntartani vagy adaptálni az új fejlődés alatt álló területek nélkülözhetetlen infrastruktúráját, valamint azokat, melyeket komoly munkanélküliség fenyeget az európai munkavállalók vándorlása következtében. A különleges igényű perifériális területek, melyeknek potenciális társadalmi-gazdasági kiegyensúlyozó struktúrája van, erősebben kapcsolandók Európa gazdasági és ipari központjaihoz;

14. – az élet minőségének javítását

A mindennapi élet javítását célozza, legyen az lakás, munka, kultúra, pihenés vagy az emberi közösségek közötti kapcsolatok és az egyes ember jólétének növelése, munkalehetőség, gazdasági beruházások létrehozásával és a lakosság különböző rétegeit társadalmi és kulturális kívánságainak kielégítésével, ezekhez biztosítja a megfelelő elhelyezést és optimális igénybevétel lehetőségeit;

15. A természeti erőforrások és a környezetvédelem felelősségteljes igazgatása

A növekvő igények és a természeti erőforrások, valamint szükséges megőrzésük közötti feszültséget maximálisan feloldó stratégiák elősegítésével igyekszik a természeti adottságok felelősségteljes kezelésére, a talajerő és az altalaj, a levegő és a vizek, az energetikai erőforrások, a fauna és a flóra felelős kezelésével, különös figyelmet szentelve a természeti szépségnek, az építészeti és a kulturális örökségnek;

16. Ésszerű területrendezés

Figyelembe véve az alábbi meghatározott célokat arra igyekszik, hogy kezelhetővé tegye a nagy városi és ipari együttesek telepítését, szervezését és fejlesztését, és arra, hogy biztosítsa a mezőgazdasági területek és erdők védelmét. E gyakorlati gazdálkodásnak szükségszerűen pénzügyi politikával kell párosulnia, hogy az általános célkitűzés megvalósíthatóvá váljék.

A TERÜLETRENDEZÉSI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA

17. A területrendezés céljainak megvalósítása lényegét tekintve politikai feladat.

18. A terület szervezésének fejlesztéséhez vagy módosításához sok magán – és köztestület járul hozzá. A területrendezés különböző interdiszciplináris szándékok integrálódásából és együttműködéséből áll, de ugyanúgy az ügyben érintett hatóságok együttműködéséből is;

19. Biztosítja a különböző egységek közötti együttműködést. Ezek a szintézist szolgáló erőfeszítések vonatkoznak elsősorban a lakosság megoszlására, a gazdasági tevékenységekre, a településre, a közösségi struktúrára és energiaforrásokra; a közlekedésre, a vízszolgáltatásra és víztisztításra, zaj és szemét kiküszöbölésre; a környezet védelmére, így a természeti erőforrások és értékek történelmi és kulturális értékek védelmére.

20. Megszervezi és összehangolja a különböző döntési szintek közötti együttműködés és kiegyenlített pénzügyi eszközökről gondoskodik. Erre megfelelő megoldás, ha a területrendezési politika különböző hatóságai kellő döntési joggal és kivitelezési joggal rendelkeznek és ugyanekkor megfelelő pénzügyi lehetőségekkel is. Annak érdekében, hogy a helyi, regionális, országos és európai szintek között optimális együttműködést biztosíthassanak – ideértve a határon túli együttműködést is – a hatóságoknak tudtában kell lenniük, hogy a tervezett vagy megvalósított tevékenységük különböző döntési szinteken mit okoznak s ebből következően szabályos időközönként kölcsönösen tájékoztatniuk kell egymást.

- helyi szinten: a helyi területrendezési terveket koordinálva számba kell venni a regionális és országos területrendezési érdekeket;

- regionális szinten: a lehető legjobb keretek között kell kialakítani a területrendezési politikát: a régiók között is a megfelelő szinteken együttműködve, számba kell venni a helyi, az országos és a szomszéd országokkal közös régiók igényeit;

- országos szinten: területrendezés különböző politikáit össze kell hangolni. Ugyanígy az országos és regionális célkitűzések támogatását és felszerelését is;
- európai szinten: a területrendezés politikák egyeztetése, különös tekintettel az európai szempontból fontos célok megvalósítására és az általános kiegyensúlyozott fejlődés biztosítására.

21. A lakosság részvétele

A területrendezési politika minden szinten szükségessé teszi az állampolgár aktív részvételét, sőt, erre alapul. Éppen ezért a tervezési folyamat minden szintjén és az intézményi eljárás minden lépésében nélkülözhetetlen a világos és közérthető tájékoztatás.

AZ EURÓPAI EGYÜTTMŰKÖDÉS VÉGHEZVITELE

22. A Területrendezésért Felelős Miniszterek Európai Konferenciája megalkotja az európai szintű politikai eszközt az együttműködésre és a kezdeményezésre. Az Európa Tanács és az Európai Közösség illetékes szerveivel élénkebb kapcsolatot alakít ki, ugyanígy az adott kormányközi szervezetekkel is. A parlament képviselőinek ülésén és az Európai Regionális és Helyi Hatóságok Állandó Konferenciáján időközönként jelentésben számol be és az e területen elért együttműködés eredményeiből.

Továbbá az államok közötti együttműködést megszervezve és a tevékenységet fokozva elő kell segítenie a területrendezés különböző rész-technikáinak fokozottabb együttműködését, így pl. a várható kutatási perspektívák, a regionális statisztikák, a kartográfia és terminológia egyeztetését. Ugyanakkor megfelelő tudományos eszközökkel adminisztratív, műszaki és pénzügyi eszközökkel kell kiegészíteni fentieket, hogy ez által eleget tehessen feladatainak, legfőbbképpen az európai területrendezési terv kialakításának.

23. A miniszterek kívánsága, hogy minden intézmény, adminisztráció vagy szervezet területrendezési problémák megoldásánál és minden munkáikban a Charta tartalmát tartsák szem előtt.

24. A Charta felülvizsgálható, hogy az európai társadalom követelményeihez alkalmazkodik.

25. A miniszterek vállalják: kormányuknak ajánlják, hogy a Chartában közzétett elveket és célokat tartsák szem előtt és az európai területrendezés valódi megvalósítására fejlesszék a nemzetközi együttműködést.

Melléklet

KÜLÖNLEGES CÉLKITŰZÉSEK

A jelenlegi Chartában közreadott alapelveket már a Területrendezésért Felelős Miniszterek Európai Konferenciája kimondta, a mezőgazdasági és városi régiók, a határterületek, a hegyvidéki, partvidéki és szigetek területrendezési alapelveiként. Így:

1. A mezőgazdasági területek funkciója elsődlegesen mezőgazdasági és mint ilyen fontos feladatot teljesít. Nélkülözhetetlen, hogy a vidéki életfeltételek akár gazdasági, társadalmi, kulturális és ökológiai szinten épp úgy elfogadhatók legyenek, mint infrastruktúra és felszereltség szempontjából, ugyanakkor mikor ezen belül meghatározzuk az alulfejlett mezőgazdasági régiókat és a nagyvárosi régiókat körülvevő határövezeteket.

Ezekben az övezetekben a városi struktúra fejlesztésénél – a társadalmi-gazdasági szerkezetek és a közlekedés fejlesztésénél- mindig szem előtt kell tartani minden területen a fentiek különleges funkcióit, különös tekintettel a tájvédelmi és fejlesztési szabályokra.

2. A városi régiók Európa fejlesztésében kiemelt szerepet játszanak és általában a probléma a növekedés kézbe tartására koncentrálódik.

A kiegyensúlyozott városi struktúrához nélkülözhetetlen talajbeépítési tervek metodikájának alkalmazása s a városi lakosság életkörülményeinek javára kidolgozott gazdasági tevékenység fejlesztésének irányvonalai.

Különös figyelemmel kell kísérni mind azt, amivel az életkörülmények javíthatók, így a tömegközlekedés fejlesztését, de ugyanígy azokat az intézkedéseket is, amelyek lefékezik a lakosság a városközpontból külterületekre költözését.

Az építészeti örökség, a műemlékek és műemléki területek értékét úgy kell kiemelnünk, hogy részét képezzék a városi és a területrendezési általános politikának.

3. A határterületek régiói teszik leginkább nélkülözhetetlenné az államközi politikai koordinálást. Ez a politika vegye figyelembe a határok nyitottságát, a határközi együttműködést és konzultációs eljárásokat intézményesítse, továbbá tegye lehetővé az infrastruktúrák közös használatát. Az államok könnyítsék meg a régiók és helyi közösségek közvetlen kapcsolatait, az európai konvenciók alkalmazásával segítsék a határokon túli közösségek vagy területi hatóságok együttműködését, hogy így az adott lakosság között egyre közvetlenebb kapcsolatok fejlődhessenek.

A határvidékeken tilos megvalósítani olyan terveket – az érintett államok előzetes konzultációja nélkül – amely a szomszédos államok környezetére káros lehetne.

4. Hegyvidéki régiók: Tekintettel a hegyvidéki ökológiai, gazdasági, társadalmi, kulturális, mezőgazdasági és természeti erőforrások tartaléka szempontjából életfontosságú szerepére, továbbá tekintettel a terület veszélyeztetettségére, e régiók területrendezési, területvédelmi és fejlesztési politikájának kiemelt szerepet kell biztosítani.

5. A gyengén fejlett régiók, ahol az élet- és a munkakörülmények lassan fejlődtek, a – elsősorban történelmi okokból – és tekintettel arra a veszélyre, hogy e területek gazdasági alapjában bekövetkezett változás miatt külön segítség nélkül fejlődés nem jöhet létre, számításba kell venni a különböző államokban az élet- és munkafeltételek különbözőségét.

6. Hanyatló régiók: E régiók adottságaira kidolgozott politikákat kell alkalmazni, hogy a gyakran monostruktúrákból és infrastruktúrákból adódó felszerelési előregedés, az ipari átalakítástól lelassult gazdasági tevékenység – s ennek hatását az új nemzetközi munkamegosztás és a gazdasági világválság csak fokozza – felszámolható legyen.

7. A partvidékek és szigetek régiói: A tömegturizmus fejlődése Európában, de ugyanígy a közlekedés, a parti övezetek iparosodása szükségessé teszi, hogy e területek a szigetek és a tenger régiójára megfelelő politikát alakítsanak ki, hogy amikor kiegyensúlyozott fejlődést és koordinált városépítést fejlesztenek, ne feledkezzenek el a természeti környezet védelmének követelményéről és a regionális jellegzetességek megőrzéséről. Ugyanakkor számításba kell venni e régióknál a tenger-föld közötti kapcsolatot és a tengeri szállítás lehetőségeit.

JEGYZET

A területrendezés európai Chartáját a Területrendezésért Felelős Miniszterek 6. Európai Konferenciáján fogadták el; a Konferenciát Spanyolországban Torremolinosban tartották 1983. május 19-20-án.

Ebből az alkalomból a miniszterek elhatározták, hogy megvizsgálják saját hazájukban a kormányuk által eddig hozott intézkedéseket, továbbá az európai szintű intézkedéseket is, hogy így segítsék a Chartában kijelentett alapelvek megvalósítását. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága a Charta szövegét sajátjaként elismerte és azt 1984. január 25-i Ajánlásába felvette No.R(84)2 "du Comité des Ministres aux États membres relative á la Charte européenne de l'Aménagement du Territoire" címen. Ez sajátjaként adja elő a Charta egész szövegét és a tagállamok kormányainak javasolja, hogy nemzeti politikájukat alapozzák a Területrendezés európai Chartájában lefektetett alapelvek – és célkitűzésekre. A Chartát erősen támogatja az Európa Tanács Parlamentje és támogatja az Európai Helyhatósági és Regionális állandó Konferencia (CPLRE).

A Területrendezésért Felelős Miniszterek Európai Konferenciája 1970 óta időnként összeül az Európa Tanács égisze alatt és tagjai az Európa Tanács 21 tagországának területrendezésért felelős miniszterei. Részt vesznek továbbá az érdekelt nemzetközi kormány szervezeteken kívül megfigyelő státuszú országok küldöttei is. A konferencia fő feladata a területrendezés területén az alapokat megvetni, az európai együttműködést megszervezni és egyben az európai régiók harmonikus fejlesztését elősegíteni.

AZ EURÓPATANÁCS

Az Európa Tanács 1949. május 5.-én hozták létre; nemzetközi szervezetének céljai a következők:

- egyre szorosabb európai unió érdekében dolgozni,
- védeni a demokráciát és az emberi jogokat,
- javítani az életkörülményeken.

Tagjai: Ausztria, Belgium, Ciprus, Dánia, Franciaország, a Német Szövetségi Köztársaság, Görögország, Izland, Írország, Itália, Liechtenstein, Luxemburg, Málta, Hollandia, Norvégia, Portugália, Spanyolország, Svédország, Svájc, Törökország, Egyesült Királyság.

A kormányok és parlamentek együttműködésére két szervezet áll rendelkezésre:

- a Miniszterek Bizottsága és
- az Európai Parlament.

Európa kommunális és regionális megbízottai az Európa Tanácsban ülnek össze Európa Helyi és Regionális Hatalmainak állandó konferenciájának keretében.